

Волковська А.І.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Кулікова Є. О.
ст. викладач
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

Бізнес-план є важливою складовою успішного функціонування підприємства, його розвитку та росту. Стандартами бізнес-плану називають вимоги щодо оформлення та структури бізнес-плану, що використовуються в межах держави або на міжнародному рівні. В свою чергу, структура бізнес плану залежить від таких факторів, як унікальність проекту, специфіки та особливостей бізнесу, через що деякі розділи можуть бути більш детально прописані, а деякі відсутні взагалі.

На міжнародному рівні основними стандартами, які визнають в Україні, розроблені [1]:

- Європейським союзом (ЄС) - проект **TACIS** - Технічна допомога Співдружності Незалежних Держав;
- Європейським банком реконструкції та розвитку (**ЄБРР**);
- Організацією по промислового розвитку та міжнародної співпраці ООН - **UNIDO**;
- Швейцарською консалтинговою асоціацією **KPMG**;
- Міжнародною фінансовою корпорацією (**ФМК**) - структурою Світового валютного фонду;

Європейський союз пропонує для країн СНД програму TACIS (Technical Assistance for the Commonwealth of Independent States), яку була розроблена у Західній Європі в 90-х роках. Основним орієнтиром під час підготовки бізнес-плану за стандартами TACIS є залучення інвестора та заснування нового проекту з його участю. TACIS визначає 10 основних розділів в бізнес-плані та підрозділи до них. Велика увага приділяється таким питанням як виробнича спроможність підприємства (розділ «Стратегія виробництва») та кадровий потенціал (розділ «Система управління бізнесом»).

Одним із загальноприйнятих стандартів є структура, створена Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР). ЄБРР велику увагу приділяє залученню власних ресурсів для реалізації проекту. Як правило, частка власних ресурсів має становити не менше 40%. В іншому випадку,

власники повинні довести свою можливість обслуговувати кредит або, у разі портфельного інвестування, збільшити вартість компанії. Оскільки ЄБРР є банківською установою, в першу чергу його цікавлять фінансові розрахунки, тож банк спеціально розробив власний стандарт бізнес-плану зосереджений на фінансовій стороні проекту. Бізнес-план за стандартами ЄБРР має 7 розділів та додаткові підрозділи, що робить його самим коротким та рамковим. BRD є одним з найбільших інституційних інвесторів в Україні. Станом на 30 листопада 2022 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 18,3 млрд євро в рамках 520 проектів. На стадії реалізації знаходиться 10 спільних з EBRD проектів загальним обсягом позик 2 064,0 млн євро. Обсяг використання коштів позик EBRD за цими проектами станом на 30 листопада 2022 року – 853,94 млн євро (41,37% загальної суми позик). [2]

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку — ЮНІДО (United Nations Industrial Development Organization — UNIDO) – заснована у 1967 році рішенням Генеральної Асамблеї ООН як координуючий орган у сфері країн, що розвиваються. Цей стандарт є найбільш поширеним в центральній та східноєвропейських країнах. Саме ця методологія часто використовується банками та європейськими державними органами в якості основи для розробки власних рекомендацій структури бізнес-плану. UNIDO є спеціалізованим видом планування у сферах бізнесу і інвестування, що розкриває питання інвестиційного проектування та фінансового аналізу. Ця методика дає поради у сфері маркетингу, аналізу ринка, економіки, ринкового аналізу, управління персоналом та інше. Так, методика бізнес-планування UNIDO в Україні вважається загальноприйнятими міжнародними стандартами для підготовки бізнес-проектів. Ці стандарти застосовуються у банківській сфері, серед інвестиційних компаній та приватних інвесторів, а рекомендації UNIDO можуть використовуватися при підготовці міжнародних бізнес-планів залежно від вимог конкретного інвестора або банку. Ця структура має 11 пунктів та пункт з додатками.

KPMG International Cooperative, швейцарська асоціація, що була заснована в 1987 році, представляє собою міжнародну мережу компаній, які спеціалізуються у консультативних, аудиторських та інших послугах. За зазначеними кроками бізнес-план може пройти такі етапи відповідно до стандартів KPMG:

1. Проведення досліджень ринків, включаючи аналіз відкритих джерел, експертних інтерв'ю та, за потреби, польові дослідження.

2. Збір техніко-економічної інформації, що враховує стадію розвитку проекту.
3. Проведення техніко-економічних розрахунків за стандартами КРМГ.
4. Моделювання схеми фінансування проекту.
5. Оптимізація параметрів проекту для підвищення його інвестиційної привабливості.
6. Оформлення документа "Бізнес-план" відповідно до загальноприйнятих вимог.
7. Подання проекту потенційним інвесторам.

Ці етапи дозволяють систематично підготувати бізнес-план, роблячи його інформативним та привабливим для потенційних інвесторів. Бізнес-план за структурою КРМГ має 10 пунктів та підпункти.

International Finance Corporation (IFC) є частиною Світового Банку і займається фінансуванням середньострокових та довгострокових інвестиційних проектів у приватному секторі. Основною метою IFC є сприяння сталому економічному розвитку через підтримку зростання перспективних підприємств і розвитку капітальних ринків у 176 країнах-учасниць [3].

ФМК оприлюднила “Посібник з корпоративного управління для малих та середніх підприємств” (SME Governance Guidebook), де вивчаються проблеми та можливості, що виникають у секторі малого та середнього бізнесу на різних етапах його життєвого циклу. Документ пропонує адаптовані рекомендації з управління фірмою та розглядає ключові інструменти для бізнес-планування, спрямовані на зміцнення діяльності власників малих та середніх підприємств, інвесторів та менеджерів у довгостроковій перспективі.[4]

Структура стандартів подібна, оскільки всі методики базуються на двох основних компонентах - аналітичному та розрахунковому. Аналітичний блок включає в себе опис проекту, бізнесу та компоненти маркетингового аналізу. Розрахунковий блок вміщує плани маркетингу, виробництва та фінансовий план. Однак, слід пам'ятати, що на сьогоднішній день не існує єдиної загальноприйнятої методики розробки бізнес-плану та усі методики є лише рекомендаціями.

Література

1. Kuchina S.O., Kitchenko O.M. The Analysis of Common Mistakes in Preparing a Business Plan // Business Inform. – 2016. – №12. – С. 260–265.
2. Європейський банк реконструкції та розвитку URL: <https://mof.gov.ua/uk/ebrr>
3. International Finance Corporation. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/home

4. SME Governance Guidebook. Pennsylvania Avenue, NW Washington, DC 20433 USA. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/ifc+cg/resources/guidelines_reviews+and+case+studies/sme+governance+guidebook

Гаркавенко О.О.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Насипайко Д.С.

к. е. н., доцент

**Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна**

ІННОВАЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Наукове обґрунтування технічних змін, інноваційних процесів та науково-дослідної діяльності як чинників, за допомогою яких стало можливим пояснити економічний розвиток та відмінності в рівні доходу на душу населення між країнами, стало вагомим етапом у розвитку теорії економічного зростання. У літературі інновації, знання та людський капітал визначаються як базові фактори економічного зростання, а технологічні інновації, відповідно, вважаються однією з головних детермінант загальної продуктивності факторів виробництва та прибутку фірм [1-3]. Важливість технічних змін була обґрунтована в основоположних роботах Р. Солоу [4] і Т. Свона [5], хоча у цих дослідженнях економічне зростання розглядається як результат «технічних змін», які вважаються екзогенним фактором. У середині 1980-х років в результаті досліджень П. Ромера [6] і Р. Лукаса [7] розпочався новий етап у вивченні значення технологій та інновацій для економіки країн, що отримав назву теорії ендогенного зростання. Відповідно до новітнього підходу, технічні зміни відбуваються в результаті генерування знань або людського капіталу, що сприяють технологічному прогресу.

Проблеми інновацій та інноваційного розвитку розглядаються в економічних, соціологічних і психологічних науках. Роль, яку виконують інновації в економічному розвитку, полягає в збільшенні прибутку компанії та її частки ринку, що супроводжується витратами та ризиком їх впровадження. На відміну від некреативних змін, інновації виникають в результаті науково-дослідних та експериментальних робіт [8]. Відповідно, розрізняють поняття винаходу як економічно нейтрального наукового стану для підприємства і його реалізацію та практичне застосування, коли винахід стає інновацією. Отже, винахідництво відноситься до творчості, а момент реалізації ідей – переходом до зони інновацій [9].